

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

УДК 37.013

Білик Р. М., Предиткевич М. М.

ФОРМУВАННЯ ПРОЕКТНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті розглянуто основні шляхи формування проектно-технологічних предметних компетентностей. Окреслено особливості організації проектно-технологічної діяльності та її значення у становленні майбутнього фахівця освітньої галузі “Технологія”.

***Ключові слова:** проектно-технологічна діяльність, проектування, технології, творча діяльність, структура, модель.*

У сучасному світі проектно-технологічна діяльність стає одним із головних чинників соціально-економічного та науково-технічного розвитку. Учитель трудового навчання сучасної школи повинен вміти організовувати творчі проекти, тим самим створювати умови для розвитку в учнів самостійності, креативності, нестандартного мислення, комунікабельності, приймати коректні ситуативні рішення в нестандартних ситуаціях. Тому ВНЗ має цілеспрямовано організовувати умови для формування проектно-технологічних компетентностей майбутніх учителів технологій. Ефективним засобом реалізації цього ми вбачаємо, перш за все, організацію такої ж проектно-технологічної діяльності під час навчання самих студентів. Її результат – розроблені та реалізовані проекти в різних сферах життя людини. На основі проектів змінюється інфраструктура економіки, приймаються стратегічні рішення, створюються нова техніка і технології, залучаються інвестиції.

Зважаючи на зростаюче значення проектно-технологічної діяльності та інформаційно-комунікаційних технологій у розвитку людини і суспільних відносин, у новому змісті Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти метою освітньої галузі “Технологія” визначено формування і розвиток в учнів проектно-технологічної та інформаційно-технологічної компетентностей для реалізації їхнього творчого потенціалу і соціалізації в суспільстві [1].

Провівши аналіз змін у підходах до технологічної підготовки школярів, виникає проблема адекватності підготовки учителя технології. У своїй

діяльності, майбутні вчителі технології постійно стикатимуться з технологією виготовлення того чи іншого виробу, однак цьому необхідно здійснювати творчий підхід до його створення і водночас дотримуватися естетики виробництва і враховувати позитивний вплив на емоційно-чуттєву сферу людини. Тому одним із завдань вищої школи є підготовка спеціаліста, який досконало володіє основами технологічних процесів, проявляє творчу активність та здатний забезпечити послідовне залучення учнів до всіх етапів цілісного процесу проектування і виготовлення виробів.

Проблема проектно-діяльності досліджувалась у численних роботах вітчизняних і зарубіжних вчених у галузі філософії, педагогіки, психології – П. С. Атаманчука, Ю. К. Бабанського, В. П. Беспалько, Н. В. Бордовський, Л. С. Виготського, Б. С. Гершунського, В. І. Загвязинського, М. С. Кагана, А. Н. Леонтьєва, Р. С. Немова, А. П. Огурцова, І. П. Підласий, Л. С. Рубінштейна, А. Спіркина, В. К. Сидоренко, В. А. Сластенина, Л. І. Лебедевої, І. Б. Котова, Л. В. Фрідман, А. В. Хуторського, Г. І. Щукіної, А. І. Терещук, О. Коберник та інших.

Розробкою та аналізом основ проектно-діяльності, вивченням особливостей її організації займалися Є. М. Борисова, М. Є. Брейгіна, І. М. Бухтіярова, Т. Газука, В. Гузеєв, Р. Галустов, Н. О. Гафурова, В. В. Гузеєв, М. Зубов, Н. Ю. Єрофєєва, А. М. Тарара, В. В. Копилова та інші.

Проектно-технологічна компетентність визначається як здатність особистості застосовувати знання, вміння та досвід у предметно-перетворювальній діяльності [1, 2].

Формування проектно-технологічної компетентності учнів закономірно відбувається у процесі їхньої проектно-діяльності.

Під час проектно-технологічної діяльності учні стають суб'єктами цього процесу. Вони вивчають проблеми та потреби, цікавляться вирішенням аналогічних існуючих проблем, визначають мету та завдання своєї діяльності, проводять дослідно-пошукову роботу, поступово освоюють технологію і одночасно з тим реалізують власні проекти, засвоюють соціальний досвід, формують ключові і предметні компетентності.

У процесі роботи над розробленим проектом в учнів утворюється власний продукт пізнання – засвоєні ним знання, та сформовані уміння, навички, переконання. Крім того у них формується розуміння мети і смислу дослідно-пошукової, винахідницької, проектно-конструкторської, технологічної та інших видів діяльності. Формуються не тільки знання і вміння, а й особистісне ставлення учнів до здобутої ними інформації, мотиви, усвідомлені цінності та сформовані способи творчої діяльності.

А. Терещук і О. Коберник розглядаючи особливості проектно-діяльності, зробили висновок, що вона формує теоретичне узагальнення в розумовій діяльності, бо об'єднує в собі використання нових знань та

життєвого досвіду людини, і тим самим створює більш широкі пізнавальні можливості [5].

В. Гузєєв наголошує, що проектне навчання візує справжнє навчання, тому що воно: особистісно орієнтоване; використовує багато дидактичних підходів; підтримує педагогічну мету на всіх рівнях дає змогу навчитися на своєму власному досвіді, та досвіді інших. Приносить задоволення виконавцям, оскільки продукт своєї власної праці вони можуть побачити одразу [4, с. 80].

Р. Галустов і М. Зубов у своїх дослідженнях визначили, що у процесі проектування студенти повномірою можуть застосувати на практиці отримані теоретичні знання. Також, на їх думку, творчий проект є гарним тренінгом для викладачів і учнів. Якісно збільшується інтерес до самого процесу навчання, бо студент бачить у професорі або доценті не лише викладача, а старшого товариша-партнера зі спільно: діяльності [2].

Т. Газука визначив, що проектування – це складний вид діяльності людини. Для успішного проектування, крім того, що проектувальник має володіти певними особистими якостями, ще необхідно володіти і певними знаннями та вміннями. Імовірно, що для здійснення проектної діяльності студентам необхідні знання, які за своїм змістом виходять за рамки однієї дисципліни.

Методика роботи вчителя в організованому пізнавальному процесі ґрунтується на впровадженні в навчальне середовище проектної педагогічної технології, спрямованої на формування творчої особистості учня.

Можливості та переваги проектно-технологічної діяльності учнів у формуванні предметної компетентності сприяли появі численних наукових праць, методичних розробок, присвячених цій проблемі. Певна увага проектній діяльності учнів приділяється також у методичних посібниках, програмах і підручниках із трудового навчання [4].

Треба підкреслити, що основне завдання проектної технології навчання є не передання студентам обсягу тих чи інших знань, а навчання здобувати їх самостійно, вміння застосовувати їх для розв'язання нових пізнавальних і практичних завдань.

Як показують дослідження роботи сучасної системи загальноосвітніх навчальних закладів, використання проектної методики в основній школі звужується. Проведені опитування вчителів трудового навчання та методистів показали, що учням 5 класу ще рано вивчати проектування, оскільки вони ще не вміють виконувати основні технологічні операції.

Окрім того ефективність проектно-технологічної діяльності учнів залежить не від їхнього віку, а від змісту і методики формування проектно-технологічної компетентності учнів. Тому можна припустити, що формування проектно-технологічної компетентності учнів може бути

ефективним на будь-якому ступені навчання за умови науково обґрунтованого добору змісту навчання і застосування проектних педагогічних технологій.

Майбутній учитель повинен ще навчаючись у ВНЗ зайняти активну позицію щодо вдосконалення шкільної системи навчання учнів, впровадження інноваційних технологій навчання та реформ шкільного предмета “Трудове навчання”. Студент буде розвиватися як педагог, мати свою думку тільки тоді, коли він залучається до сучасних проблем освіти, однією з яких є впровадження проектного навчання. Виконання проектів – невід’ємна частина шкільної програми з “Трудового навчання”, тому необхідною умовою підготовки педагога-професіонала в цій галузі, є включення студентів до різноманітних форм навчальної діяльності. Стрижнем навчання майбутніх учителів організації проектної діяльності учнів є здійснення досліджень, висування гіпотез, проведення експериментів, участь у дискусіях, підготовка до проведення семінарів з учителями, написання студентських наукових та методичних робіт, які потрібні сучасному вчителю. Якісне забезпечення цих видів діяльності студентів можливе, якщо педагогічний колектив ВНЗ створить певні педагогічні умови, однією з яких є використання в роботі проектної технології навчання [8].

Досить вагому роль у професійному становленні майбутнього педагога відіграє його проектна діяльність. Проектна діяльність студентів – це форма активної навчально-пізнавальної діяльності, яка полягає у вмотивованому досягненні свідомо поставленої мети щодо створення творчих проектів. Науковці під “проектом” розуміють спеціально організований викладачем і самостійно виконаний тими, хто навчається, комплекс дій, де вони можуть бути самостійними у прийнятті рішень та бути відповідальними за вибір процесу створення творчого продукту[6].

Треба зазначити, що під час проектної діяльності студенти займають активну, ініціативну позицію у навчальному процесі. Виконуючи власні творчі проекти студенти мають змогу реалізувати свої ідеї, навчитися самостійно приймати рішення, визначати проблеми та знаходити шляхи їх подолання. У процесі проектної діяльності в студентів розвиваються загальні та спеціальні здібності, формується проектна культура вчителя.

У творчій діяльності учнів під час розроблення навчальних творчих проектів ефективно реалізується важливий процес використання ними інтегрованих знань та вмінь із всіх вивчених розділів програми, а тому така діяльність є своєрідним логічним підсумком їхньої попередньої діяльності.

Зміст традиційних програм орієнтував учнів на безпосереднє оволодіння прийомами оброблення матеріалів із подальшим навчанням учнів конструювати технічні об’єкти різної складності. Але, особистісна

зорієнтованість освіти, нові завдання технологічної підготовки учнів вимагають іншого підходу – на першому плані має стояти формування творчої особистості.

У зазначеному контексті головним завданням учителя трудового навчання стає не навчання учнів певних технологічних операцій, а розвиток особистості учня, його здатності до аналізу, генерації ідей, самостійного прийняття рішення щодо розв'язання проблеми, вміння організувати і здійснювати проектно-технологічну діяльність. Вирішення цих завдань сприяє формуванню проектно-технологічної компетентності, поступовому накопиченню учнями досвіду проектно-перетворювальної діяльності, розвиває творчу особистість [7].

Навчання учнів при цьому ми розглядаємо з позицій особистісно зорієнтованого, компетентнісного, культурологічного і діяльнісного підходів. Під навчальною діяльністю або учінням, розуміємо один із основних видів активності учня, спрямований на засвоєння способів пізнавальних і предметних дій, здобуття значимого для особистості досвіду предметно-технологічної діяльності.

Висновок. Отже, стає очевидно, що організація проектної діяльності майбутніх учителів трудового навчання сприяє формуванню проектно-технологічної компетентності та може стати шляхом покращення їх професійної підготовки, однак це потребує подальших теоретичних та практичних досліджень і експериментів.

Використана література:

1. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakonrada.gov.ua>.
2. *Галустов Р. А.* Творческие проекты студентов ТЗФ / Р. А. Галустов, Н. И. Зубов ; под ред. Р. А. Галустова. – Брянск : Изда-тельство БГПУ, НМЦ “Технология”, 1999. – 152 с.
3. *Гузеев В. В.* Образовательная технология: от приема до философии / В. В. Гузеев. – М. : Сентябрь, 1996. – 112 с.
4. *Гузеев В. В.* Характерные черты образовательных технологий разных поколений / В. В. Гузеев // Завуч. – 2004. – № 3. – С. 64-96.
5. *Терещук А. І.* Методика проектного навчання на уроках технічної творчості в 5 класі / А. І. Терещук, О. М. Коберник. – Умань : УДПУ, 2006. – 102 с.
6. *Терещук А. І.* Проектна технологія в контексті особистісно-орієнтованого підходу в процесі трудового навчання / А. І. Терещук // Наукові записки Тернопільського НПУ імені Володимира Гнатюка. Сер. : Педагогіка. – 2010. – № 1. – 265 с.;
7. *Тарара А. М.* Розвиток творчих здібностей учнів 5-9 класів в процесі проектно-технологічної діяльності (на уроках трудового навчання) : методичний посібник / А. М. Тарара. – Київ : Пед. Думка, 2008. – 56 с.
8. *Сидоренко В. К.* Проектно-технологічний підхід як основа оновлення змісту трудового навчання школярів / В. К. Сидоренко // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2007. – № 1. – С. 41-44.

References:

1. Derzhavnyi standart bazovoi i povnoi zahalnoi serednoi osvity [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://zakonrada.gov.ua>.

2. Galustov R. A. Tvorcheskie proekti studentov TZF. / R. A. Galustov, N. I. Zubov ; pod red. R. A. Galustova. – Bryansk : Izda-telstvo BGPU, NMTs “Tekhnologiya”, 1999. – 152 s.
3. Guzeev V. V. Obrazovatel'naya tekhnologiya: ot priema do filosofii / V. V. Guzeev. – M. : Sentyabr, 1996. – 112 s.
4. Guzeev V. V. Kharakternye cherty obrazovatel'nykh tekhnologiy raznykh pokoleniy / V. V. Guzeev // Zavuch. – 2004. – № 3. – S. 64-96.
5. Tereshchuk A. I. Metodyka proektnoho navchannia na urokakh tekhnichnoi tvorchosti v 5 klasi / A. I. Tereshchuk, O. M. Kobernyk. – Uman : UDPU, 2006. – 102 s.
6. Tereshchuk A. I. Proektna tekhnolohiia v konteksti osobystisno-oriientovanoho pidkhodu v protsesi trudovoho navchannia / A. I. Tereshuk // Naukovi zapysky Ternopil'skoho NPU imeni Volodymyra Hnatiuka. Ser. : Pedahohika. – 2010. – № 1. – 265 s.
7. Tarara A. M. Rozvytok tvorchykh zdibnostei uchniv 5-9 klasiv v protsesi proektno-tekhnolohichnoi diialnosti (na urokakh trudovoho navchannia) : metodychnyi posibnyk / A. M. Tarara. – Kyiv : Ped. Dumka, 2008. – 56 s.
8. Sydorenko V. K. Proektno-tekhnolohichnyi pidkhid yak osnova onovlennia zmistu trudovoho navchannia shkoliariv / V. K. Sydorenko // Trudova pidhotovka v zakladakh osvity. – 2007. – № 1. – S. 41-44.

БИЛИК Р. Н., ПРЕДИТКЕВИЧ Н. Н. Формирование проектно-технологической компетентности будущих учителей технологий.

В статье рассмотрены основные пути формирования проектно-технологических предметных компетентностей. Очерчены особенности организации проектно-технологической деятельности и ее значения в становлении будущего специалиста образовательной отрасли “Технология”.

Ключевые слова: проектно-технологическая деятельность, проектирование, технологии, творческая деятельность, структура, модель.

BILIK R. N., PREDITKEVICH N. N. Forming of project technological competence of future teachers of technologies.

In the article the basic ways of forming of project technological are considered subject kompetentnostey. The features of organization of project technological activity and its value are outlined in becoming of future specialist of educational industry “Technology”.

Keywords: project technological activity, planning, technologies, creative activity, structure, model.

УДК 37.015.311-051

Братанич А. А.

ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПЕДАГОГІЧНІЙ ОСВІТІ

У статті проаналізовано особистісно орієнтовані технології в педагогічній освіті. Розглянуто психолого-педагогічні й філософські концепції особистості та її структури, що становлять основу особистісно орієнтованого підходу. Висвітлено основні педагогічні умови процесу особистісно орієнтованого навчання. Важливого значення набуває добір специфічних організаційних форм і методів опрацювання навчального матеріалу, а також створення диференційованої системи необхідних умов, традиційних та інноваційних методів і засобів